

BELEID GELD EN GEMEENTE

1. Wat is Rentmeesterschap?

In de tijd van Jezus waren er nogal wat grootgrondbezitters, die vaak zelf in grote steden woonden, en hun bezit lieten beheren door rentmeesters, een soort zetbazen over hun bezit. Meestal was een rentmeester zelf een slaaf, die door zijn heer over zijn bezit en over de andere slaven was aangesteld. Een voorbeeld uit het Oude Testament is Jozef, die de leiding had over het huishouden van Potifar.

Over het algemeen hadden deze rentmeesters geen goede naam. Bij afwezigheid van hun heer maakten ze behoorlijk misbruik van hun positie, betaalden slecht, buitten de mensen uit en verrijkten zichzelf. Ook de wijze waarop Jezus deze figuur in Zijn gelijkenissen naar voren haalt, is meestal niet positief. Anderzijds waren er ook trouwe en verstandige rentmeesters. Deze worden door Jezus ten voorbeeld gesteld. Jezus gebruikt het voorbeeld van de rentmeester en past dat toe op Zijn volgelingen.

In het Oude Testament is 'rentmeester' 'ashèr al ha bájit' (letterlijke vertaling: 'die over het huis gaat'). Jozef wordt dan ook zo genoemd in Genesis 39:4.

Het Nieuwe Testament gebruikt het Griekse woord 'oikonómos' ('oikos' = huis en 'nemoo' = beheren). Vandaar de beheerder van het huis.

Een definitie van Rentmeester:

Je wordt rentmeester omdat men vertrouwen in je heeft. Daardoor ontvang je een bevoegdheid om te handelen. Je draagt verantwoordelijkheid en bent dus aansprakelijk. Over je handelen leg je verantwoording af aan je opdrachtgever of Opdrachtgever (uit Saret: studies voor de gemeente, www.saret.nl).

Ook wij zijn rentmeesters. God is onze Schepper. Hij is ook onze Verlosser, we zijn gekocht en betaald. Wij zijn eigendom van God met alles wat we bezitten. Paulus noemt zich 'dienaar van Christus (Filippenzen 1:1) en spreekt in 1 Korintiërs 7:22 zelfs over christenen als 'slaven van Christus'.

God heeft ons tot rentmeester aangesteld over:

- De aarde
- Je lichaam, gaven, talenten en energie
- Je relaties
- Je tijd
- Het evangelie, de Boodschap van redding.
- Je geld en bezittingen

2. Rentmeester over je geld en bezittingen

Dit laatste punt wil ik graag verder uitwerken. Wat betekenen geld en bezit in onze maatschappij? Bezit is de basis voor zekerheid. Wie over geld kan beschikken, nu en in de toekomst, voelt zich veilig, hem kan weinig gebeuren. Daarnaast heeft bezit te maken met status, met aanzien in eigen ogen en de ogen van anderen. Het bezit van materiële zaken verschaft een gevoel van 'iemand te zijn'. Verder geeft het bezit van geld een zekere macht.

Mensen met veel geld kunnen veel invloed uitoefenen, en doen dat ook. Dat kan leiden tot een hoogmoedige houding. Deze maatschappij staat in het teken van geld, en in zeker zin is dat altijd zo geweest, zij het misschien niet zo uitgesproken als nu.

In de Bijbel wordt een fundamenteel andere houding ingenomen tegenover geld en bezit. Zie de volgende teksten:

Als wij echter onderhoud en onderdak hebben, dan moet ons dat genoeg zijn. (1 Timotheus 6:8)

Maakt u dan niet bezorgd, zeggende: Wat zullen wij eten, of wat zullen wij drinken, of waarmede zullen wij ons kleden? Want naar al deze dingen gaat het zoeken der heidenen uit. Want uw Hemelse Vader weet, dat gij dit alles behoeft. Maar zoekt eerst zijn Koninkrijk en zijn gerechtigheid en dit alles zal u bovendien geschonken worden. (Matteus 6:31-33)

Let op de tegenstelling in dit laatste vers: 'naar al deze dingen gaat het zoeken der heidenen uit' en 'maar zoekt eerst Zijn Koninkrijk'. Die tegenstelling laat precies de kern zien van het verschil tussen een wereldse en een Bijbelse visie op geld en bezit.

De bijbel waarschuwt nadrukkelijk tegen geldzucht en rijkdom:

Doodt dan de leden, die op de aarde zijn: hoererij, onreinheid, hartstocht, boze begeerte en de hebzucht, die niets anders is dan afgoderij... (Kolossenzen 3:5)

Maar wie rijk willen zijn, vallen in verzoeking, in een strik, en in vele dwaze en schadelijke begeerten, die de mensen doen wegzinken in verderf en ondergang. Want de wortel van alle kwaad is de geldzucht. Door daarnaar te haken zijn sommigen van het geloof afgedwaald en hebben zich met vele smarten doorboord. (1 Timotheus 6: 9,10)

Zie ook de geschiedenis van de rijke jongeling (Matt. 19:16-26) en de gelijkenis van de rijke dwaas (Lukas 12:13-21).

Let er wel op dat nergens in de Bijbel rijkdom als zodanig veroordeeld wordt. In het Oude Testament wordt rijkdom zelfs vaak gezien als een teken dat iemand door God gezegend wordt vanwege zijn trouw aan God. Denk maar aan mensen als de aartsvaders Abraham, Izaäk en Jacob, aan David en Salomo. Wat wel wordt veroordeeld is het hunkeren naar rijkdom, en het valse vertrouwen dat mensen op rijkdom kunnen stellen. Rijkdom en geld komen dan in de plaats van God. God wil dus niet dat je gericht bent op geld, en dat je je zekerheid ophangt aan geld of bezit of hebzuchtig bent. Integendeel, je hart moet volkomen uitgaan naar God, naar Zijn Koninkrijk. De andere dingen waar mensen zich doorgaans druk over maken, daar moet je helemaal niet mee bezig zijn. God zorgt voor ons. Dat betekent wel een hele omkeer in ons denken. Als Paulus schrijft dat we tevreden moeten zijn met onderhoud en onderdak, en als Jezus zegt dat we niet bezig moeten zijn met kleding en eten, dan staat dat haaks op de huidige cultuur. Die cultuur is immers voortdurend en op allerlei manieren bezig om je andere waarden voor te houden, zoals het belang van geld en van valse zekerheden. De cultuur en de mensen om ons heen spelen eigenlijk voortdurend in op onze verlangens, onze hoogmoed, ons egoïsme en ons egocentrisch zijn. Als je tijdschriften leest, moet je eens opletten hoeveel ruimte in beslag genomen wordt door zaken als uiterlijk, eten en drinken, wonen, vakanties, enz. Dat is de gerichtheid van de 'wereld'. De Bijbel roept op tot een heel andere gerichtheid.

3. Hoe ga je om met geld en bezit?

Ook al wil je niet gericht zijn op en in beslag genomen worden door geld of goed, je hebt er mee te maken. God heeft ons immers, de één meer dan de ander, wel bezit toevertrouwd. Hoe wil Hij dan dat je daarmee omgaat? Daarover geeft de Bijbel ook duidelijke aanwijzingen, zowel in het Oude als in het Nieuwe Testament. Zie daarvoor o.a.

Hun, die rijk zijn in de tegenwoordige wereld, moet gij bevelen niet hooghartig te zijn, en hun hoop gevestigd te houden niet op onzekere rijkdom, doch op God, die ons alles rijkelijk ten gebruike geeft, om wèl te doen, rijk te zijn in goede werken, vrijgevig en mededeelzaam, waardoor zij zich een vaste grondslag voor de toekomst verzekeren om het ware leven te grijpen. (1 Timotheus 6:17-19)

Indien ik op het goud mijn verwachting gesteld heb, en tot het fijne goud heb gezegd: Gij zijt mijn vertrouwen; indien ik mij heb verheugd, omdat mijn vermogen groot was en mijn hand geweldige rijkdom had verworven....dan zou ook dat een ongerechtigheid zijn geweest, voor de rechter te boeten, want ik zou God daarboven hebben verloochend. (Job. 31:24-28)

Je bezit mag je zien als werkkapitaal om anderen mee te dienen; niet als iets om je op te beroemen of om je zekerheden aan te ontlene. 'God liefhebben boven alles en je naaste als jezelf' geeft de richtlijn voor ons omgaan met bezit. In de Nieuwtestamentische gemeente in Handelingen zien we ook een voorbeeld van de wijze waarop de mensen omgingen met hun bezit. (zie Handelingen 2:44,45)

4. Hoe zit het met de tienden?

God had Zijn volk Israël opgedragen een tiende deel van hun inkomsten af te dragen voor Zijn dienst. We lezen daarover o.a. in Leviticus 27:30-33, Numeri 18:21-32, Deuteronomium 14:22-29, Nehemia 10:37-38. De tienden waren bestemd voor de dienst in de tempel, voor het inkomen van de Levieten, en voor de vreemdelingen, de weduwen en de wezen, mensen die door omstandigheden hulp nodig hadden. Deze tienden, samen met het brengen van de opbrengst, waren tegelijkertijd een teken dat in feite alles van God was. God was eigenaar van het land (Leviticus 25:23) zowel als van het volk. Het geven van de tienden zou je kunnen vergelijken met de huur of pacht die men de eigenaar van een land betaalt. Een voorbeeld is de regeling die Jozef ontwierp in Egypte. Al het land werd eigendom van Farao. Het volk mocht het bewerken maar was verplicht een vijfde van de opbrengst aan Farao als de eigenaar van het land, te geven (Genesis 47:13-26). Zo zijn de eerste opbrengsten en de tienden een teken dat God eigenaar is van alles. Als het volk nalaat een tiende te brengen, dan worden ze ernstig vermaand (Maleachi 3:8-12). Omgekeerd waren rijke beloften gegeven voor hen die zich stipt hielden aan de wet op de tienden. Opmerkelijk is dat Jezus de Farizeeën berispt omdat ze wel de tienden gaven (zelfs van de keukenkruiden) maar hun hart niet aan God toewijdden (Lucas 11:42). Dat laat het verband zien tussen het brengen van de tienden en de toewijding aan God van het hele leven.

In het Nieuwe Testament lezen we geen voorschrift over het brengen van tienden. Nergens wordt het als een wet voorgeschreven aan de gemeente. Maar waar het tiende deel in het Oude Testament een beeld van was, wordt heel duidelijk geleerd in het Nieuwe Testament. Namelijk: alles behoort aan God en dat is de richtlijn in geven voor de dienst van God. Als je zoekt naar een tekst waar dit letterlijk staat, dan zul je die niet vinden. Deze richtlijn geeft echter het principe van de Bijbel weer, dat wij en ons hele leven Gods eigendom zijn. Zie o.a. de volgende teksten:

Of weet gij niet dat uw lichaam een tempel is van de heilige Geest, die in u woont, die gij van God ontvangen hebt, en dat gij niet van uzelf zijt? Want gij zijt gekocht en betaald. Verheerlijk dan God met uw lichaam. (1 Korinthiërs 6:19,20)

Niemand kan twee heren dienen, want hij zal of de ene haten en de andere liefhebben, of zich aan de ene hechten en de andere minachten; gij kunt niet God dienen en Mammon. (Matteus 6:24)

Het woord 'dienen' is in het Grieks 'douleuein', dat duidt op het dienen als een slaaf. Als we belijden een 'slaaf' van God te zijn, dan zeggen we daarmee ook dat alles wat ons toebehoort, van God is. Een slaaf heeft per definitie geen eigen bezit. God heeft ons gekocht en betaald, we zijn Zijn eigendom, samen met alles wat we bezitten. Ik kan God niet 'afkopen' met 10 % van mijn inkomsten en de rest beheren alsof het alleen van mij is. Als Jezus zegt 'zoek eerst mijn Koninkrijk' dan bepaalt Hij daarmee onze prioriteit, ook wat betreft ons bezit.

Een goed voorbeeld van onze verantwoordelijkheid en 'geefgedrag' vinden we in 2 Korinthiërs 8. Paulus stelt hier de gemeenten in Macedonië ten voorbeeld. Ze zijn ondanks hun grote armoede zeer vrijgevig. Ze hebben zelfs boven vermogen gegeven (8:2,3). Het lijkt wel de omgekeerde wereld: de gemeenten waar Paulus het over heeft, vroegen *toestemming* om te mogen geven. Ze beschouwden het als een gunst. Wij beschouwen het meestal als een gunst iets te mogen krijgen (8:4). Paulus klinkt een beetje ironisch. Hij zegt tegen de Korinthiërs: U blinkt in alles uit: in geloof, in kennis en welsprekendheid, in inzet op elk gebied, in de liefde die wij in u hebben gewekt, blinkt dus ook uit in dit goede werk (8:6,7). Het is een toets voor de oprechtheid van hun liefde (8:8). Alles geven wat je hebt is de kern van het Evangelie. Dat is wat Christus gedaan heeft, en dat moet ook onze levenshouding zijn (8:9). Paulus zegt in de verzen 10-12 dat de Korinthiërs vorig jaar al hebben toegezegd te zullen geven, dat ze dat dan ook moeten doen. Alleen van goede bedoelingen kun je niet leven. Hij wijst op het evenwicht van de wederkerigheid, m.a.w. het is helemaal niet zo bijzonder om te geven, het is een kwestie van eerlijkheid en van gerechtigheid. Nu geven zij aan anderen, straks is het misschien omgekeerd (8:14). Interessant is dat Paulus zeer zorgvuldig omgaat met het geld van anderen. Hij wil iedere verdachtmaking voorkomen. Ook een vorm van goed rentmeesterschap!

De heffing van de tienden is dus geen nieuwtestamentisch gebod. Uit praktisch oogpunt is het natuurlijk prima om als richtlijn iedere maand een tiende van je inkomen af te staan voor het werk van God. Dat kan dan het beste op regelmatige basis gebeuren (1 Kor.16:2 – elke eerste dag van de week), en op het moment dat het geld binnenkomt. Als je dit doet, zal je ervaren dat God zijn belofte waar maakt, en ervoor zorgt dat je er niet door te kort komt. Het geven van tienden moet echter niet wettisch worden. Heel je bezit is van God, en zo mag je er ook mee omgaan.

5. Geven voor de eigen gemeente

Elke organisatie kost geld, ook een kerkelijke gemeente. Dan denken we niet alleen aan salarissen (van de predikant, de gemeentelijk werker en de koster), maar ook aan vergoedingen voor gastsprekers, aan materiaal voor allerlei onderdelen en activiteiten (zoals de zondagsschool), aan papier voor het maandblad en liturgieën, aan onderhoud van de gebouwen (de kerk, de pastorie en de kosterwoning). Dat geld moet allemaal worden opgebracht door de leden en de vrienden van de gemeente. In artikel 31 van het Reglement van de gemeente staat: *Alle gemeentelijke uitgaven worden bestreden uit de vaste vrijwillige bijdragen, de opbrengst van de collecten en eventuele andere inkomsten.*

Het geld komt dus op drie manieren binnen:

*via de vaste vrijwillige bijdragen

*via de opbrengst van collecten

*via eventuele andere inkomsten

Om met de laatste te beginnen, deze eventuele andere inkomsten bestaan vaak uit legaten of schenkingen van leden of vrienden van de gemeente. Vaak zijn dat eenmalige inkomsten. Verder wordt in elke kerkdienst één- of tweemaal gecollecteerd. Daarbij worden ook de bestemmingen voor de collecten genoemd. Elke zondag is één collecte bestemd voor de gemeente. Dat geld gaat in de algemene kas van de gemeente, en daaruit worden mede de algemene kosten, zoals salarissen en onderhoud gebouwen, betaald. Daarnaast zijn er collecten bestemd voor specifieke doeleinden, zoals de zending, het jeugdwerk en de diaconie.

Tenslotte komen de meeste inkomsten binnen via de vaste vrijwillige bijdragen. Dat is een bedrag dat leden en vrienden periodiek aan de gemeente geven, meestal een vast bedrag per maand. Hoe hoog dat bedrag is, bepalen de leden en vrienden zelf. Het is immers een vrijwillige bijdrage. Toch wordt in veel kerken een richtlijn gehanteerd, zodat leden en vrienden een idee hebben van wat ze kunnen geven. Er zijn gemeenten waar men 10% van het netto-inkomen aan de gemeente afstaat. Andere kerken daarentegen vragen geen tienden, maar meestal de helft daarvan, dus 5% van het netto-inkomen. Zodoende kunnen gemeenteleden ook nog een deel van hun tienden aan andere goede doelen afstaan. Iedere vriend en ieder lid kan voor zichzelf uitrekenen wat zijn of haar netto-inkomen is. Deze richtlijn van 5% willen wij als gemeente ook hanteren, maar daarbij benadrukken wij dat ieder vrijwillige bijdragen mag geven naar vermogen en naar draagkracht. Hoe dan ook, Paulus zegt in II Kor.9:7: *En ieder doe, naardat hij zich in zijn hart heeft voorgenomen, niet met tegenzin of gedwongen, want God heeft de blijmoedige gever lief.*

Iedereen die lid van de gemeente is, heeft *ja* gezegd op de volgende vraag: *Neemt u ook op u om naar uw vermogen in de financiële behoeften van de gemeente te helpen voorzien?* Daarmee heeft men de belofte van financiële ondersteuning aan de gemeente voor God en de gemeente gedaan. Deze vraag wordt ook gesteld aan degenen die belijdenis doen. Hoewel vrienden (nog) geen belijdenis hebben gedaan of (nog) geen lid van de gemeente zijn, wordt hen wel gevraagd in te stemmen om naar vermogen en draagkracht de gemeente financieel te ondersteunen.

In Hag.2:9 zegt God: *Van Mij is het zilver en van Mij is het goud, luidt het woord van de HERE der heerscharen.* Iemand heeft op grond van deze Bijbeltekst eens gezegd: *God is de Eigenaar van alle dingen. Dat besef verandert ook onze vraagstelling op het punt van het geven. In plaats van: 'Hoeveel van mijn geld moet ik afstaan aan God?' leren we vragen: 'Hoeveel van Gods geld mag ik voor mijzelf houden?' Het verschil tussen deze twee vraagstellingen is van vérstrekkende betekenis.*

Br.P.Hartkamp & Ds.K.Kruihof

Maart 2009